

Öğretmen Eğitiminde Güncel Sorunlar ve Yeni Eğilimler

Editör: Nesrin Öztürk, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

Yayın Bilgisi: Kasım 2026'da Vizetek Yayıncılık tarafından basılı ve e-kitap formatlarında yayımlanacaktır.

Küresel krizler, hızlı dijitalleşme, kültürel çeşitlilik, derinleşen eşitsizlikler ve değişen toplumsal beklentilerle öğretmen eğitimi çalkantılı ve krizli bir hale gelirken, öğretmen olma ve öğretmen kalma süreçleri yeniden şekillenmektedir. Bu kitap, **dönüştürücü öğrenmeyi (transformative learning)** temel birleştirici çerçeve olarak konumlandırarak; kimlik, etik, sürdürülebilirlik, teknoloji, metodoloji, eğitim programı ve öğretim alanlarını, güncel eğitimsel zorluklar karşısında nasıl sarsıldığı, incelendiği ve yeniden inşa edildiğini anlamaya yönelik bir girişim olarak nitelendirilebilir. Kitap, öğretmen eğitiminin mevcut sorunları ve geleceğini bağlamında yedi alana odaklanmaktadır:

- **Bölüm I:** Öğretmen yetiştirme ve gelişimini; kimlik, epistemik değişim, eleştirel yansıtma ve diyalojik pedagojiye vurgu yaparak dönüştürücü öğrenme üzerinden yeniden yapılandırır.
- **Bölüm II:** Öğretmenliğin ahlaki ve ilişkisel boyutlarını ön plana çıkararak; etik, barış eğitimi ve kapsayıcı pedagojiyi adil ve duyarlı sınıfların temel taşı olarak ele alır.
- **Bölüm III:** Sürdürülebilirlik, eko-pedagoji ve küresel vatandaşlığı günümüz şartlarında öğretmenler için acil yetkinlikler olarak sunar.
- **Bölüm IV:** Teknolojik ve metodolojik değişim hızına yanıt vererek; dijitalleşme, yapay zekâ destekli pedagoji, veri odaklı süreçler (datafication), dijital ölçme-değerlendirme okuryazarlığı ve simülasyon tabanlı öğrenmeyi entegre eder.
- **Bölüm V:** Anlatı araştırması (narrative inquiry), otoetnografi, öz-çalışma (self-study), tasarım tabanlı araştırma, dijital etnografi, karma yöntemler ve katılımcı yaklaşımlar dahil olmak üzere araştırma yöntemlerindeki çeşitliliği sunar.
- **Bölüm VI:** Öğretmen tükenmişliği, pandemi sonrası değişimler, küresel öğretmen açığı ve hızla değişen politika ortamları gibi sistemsel ve bağlamsal baskıları ele alarak; öğretmen eğitimi programlarının yansıtıcı, dirençli ve etik temelli uygulayıcıları desteklemek üzere nasıl yeniden yapılandırılması gerektiğine dair gelecek odaklı perspektifler sunar.
- **Bölüm VII:** Dönüştürücü öğrenme, etik bağlılıklar, sürdürülebilirlik kaygıları ve dijital yeniliklerin programlara, öğretim tasarımlarına ve öğretim uygulamalarına nasıl dönüştürüldüğünü inceleyerek tüm tartışmaları sentezler.

Not: Bölümler altında listelenen konular kitabın kavramsal kapsamını belirtmekte olup olası katkıları kısıtlama amacı taşımamaktadır. Yazarlar, seçilen bölümün odağıyla uyumlu ve "dönüştürücü öğrenme" çerçevesini temel alan farklı alt temalar önerebilirler. *Eleştirel, teorik veya yansıtıcı derinliği olmayan betimsel çalışmalar değerlendirmeye alınmayacaktır.*

Katkıda bulunmak isteyen akademisyenler aşağıdaki bağlantıyı kullanarak özetlerini gönderebilirler:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeOjueqK9B7vl0YroXpazkBetdkKrR5XasRUL9FgdaLCEgLQ/viewform?usp=header>

BÖLÜMLER VE TEMALAR

BÖLÜM I – Öğretmen Eğitimini Dönüştürücü Öğrenme Yoluyla Yeniden Düşünmek

- **Dönüştürücü Öğrenmenin Temelleri:** Sarsıcı ikilemler (disorienting dilemmas), eleştirel yansıtma ve bakış açısı dönüşümü, dönüştürücü uygulamada öğretmen kimliğinin rolü.
- **Öğretmen Mesleki Kimliği ve Epistemik Değişim:** Öğretmen inançlarındaki değişimler, mesleki oluşumda yansıtıcı döngüler, öğretmen kimliği inşasında özerlik (agency)
- **Diyalojik ve Eleştirel Pedagojiler:** Sokratik, diyalojik ve sorgulama temelli etkileşim; güç ve ilişkisel etik; öğretmen yetiştirmede dönüştürücü diyalog.
- **Geleceğin Öğretmeni İçin Dönüştürücü Yetkinlikler:** Uyarlanabilirlik, ahlaki muhakeme, ilişkisel duyarlılık; meta-öğretim (eleştirel öğretmeyi öğretmek).

BÖLÜM II – Etik, Barış ve Kapsayıcı Eğitim

- **Öğretmen Özerkliğinin Temeli Olarak Etik:** Ahlaki karar verme, öğretimde etik ikilemler, hesap verebilirlik, dürüstlük ve sorumluluk.
- **Barış Eğitimi:** Çatışma, diyalog ve bir arada yaşam; şiddetsiz iletişim, insan hakları okuryazarlığı, pedagojik bir uygulama olarak barış.
- **Barışa Giden Yol Olarak Kapsayıcı Eğitim:** Hakkaniyet, aidiyet ve öğrenen çeşitliliği; kapsayıcılığın önündeki engeller (sistemsel, kültürel, pedagojik); ilişkisel pedagoji ve empati inşası.
- **Kültüre Duyarlı ve Adalet Odaklı Pedagoji:** Önyargı karşıtı eğitim, sınıflarda kesişimsellik (intersectionality), güç yapıları ve ayrıcalık konusunda öğretmen farkındalığı.

BÖLÜM III – Sürdürülebilirlik ve Eğitimin Geleceği

- **Öğretmenler İçin Sürdürülebilirlik Yetkinlikleri:** Gelecek düşüncesi, sistem düşüncesi, ekolojik okuryazarlık, nesiller arası sorumluluk.
- **Eko-pedagoji ve Çevresel Sorumluluk:** Eleştirel çevre eğitimi, insan ve gezegen için bakım etiği.
- **Küresel Vatandaşlık Eğitimi:** Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ve öğretmen rolleri, toplumsal sorumluluk ve gezegensel esenlik.
- **Antroposen Çağında Okullaşma:** İklim kaygısı ve gençlik refahı, belirsiz gelecekler için programı yeniden hayal etmek.

BÖLÜM IV – Öğretmen Eğitiminde Dijitalleşme

- **Yapay Zekâ Destekli Pedagoji:** Akıllı öğretim sistemleri, öğretmen-YZ iş birliği, riskler (profesyonellikten uzaklaşma, algoritmik önyargı).
- **Dijital Ölçme-Değerlendirme Okuryazarlığı:** Öğrenme analitiği, otomatik geri bildirim sistemleri, verilerin etik kullanımı.
- **Sanal, Hibrit ve Simülasyon Tabanlı Öğretmen Eğitimi:** VR (Sanal Gerçeklik) sınıfları, YZ destekli rol yapma simülasyonları, uzaktan uygulama ve denetim.
- **Veri Odaklı Süreçler Çağında Öğretmen Özerkliği:** Eğitimin platformlaşması, öğretmenler için eleştirel dijital okuryazarlık.

BÖLÜM V – Öğretmen Eğitiminde Araştırma Yöntemleri

- **Anlatı Araştırması:** Öğretmen hikâyeleri, zamansallık, kimlik gelişimi; alan metinlerinden araştırma metinlerine geçiş.
- **Otoetnografi:** Öğretmen eğitimcilerinin kendi pratiklerini incelemesi; analitik ve duygusal çağrışımlı stiller; kırılabilirlik ve konumlanmışlık.
- **Öğretmen Eğitimi Uygulamalarının Öz-Çalışma (Self-study):** Pedagojinin şeffaflığı, eleştirel dost (critical friends) modeli, işbirlikçi doğrulama stratejileri.
- **Dijital Etnografi:** Çevrimiçi öğretmen toplulukları, dijital alanlarda mesleki kimlik, çevrimiçi gözlemde etik ikilemler.
- **Katılımcı ve Ortak Tasarım Yaklaşımları:** Ortak araştırmacı olarak öğretmen ve öğrenciler, katılımcı eylem araştırması, demokratik bilgi üretimi.

- **İleri Nitel Yaklaşımlar:** Yansıtıcı tematik analiz, eleştirel söylem analizi, nitel sonrası (post-qualitative) perspektifler.

BÖLÜM VI – Bağlamsal Zorluklar ve Gelecek Yönelimleri

- **Öğretmen Tükenmişliği ve İyi Oluşu:** Duygusal emek, kurumsal talepler vs. kişisel sürdürülebilirlik.
- **Politika Reformları ve Küresel Öğretmen Açığı:** Yapısal baskılar, bir meslek olarak öğretmenliğin geleceği.
- **Öğretmen Eğitimi Programlarını Yeniden Yapılandırma:** Kurumsal beklentiler ile dönüştürücü pedagojiyi dengelemek; yansıtıcı uygulayıcı, etik aktör ve değişim temsilcisi olarak gelecek öğretmen profili.

BÖLÜM VII – Eğitim Programları ve Öğretim

- **Dönüştürücü ve Etik Bir Tasarım Olarak Program:** Kapsam ve uyumun ötesinde program; yaşanan, ilişkisel ve değer yüklü bir süreç olarak program; programın kimlik, etik ve toplumsal sorumlulukla uyumlandırılması; kesişen program izleri (etik, kapsayıcılık, sürdürülebilirlik, YZ); program bütünlüğü modelleri.
- **Dönüşüm İçin Öğretim:** Bilgi aktarımından problem odaklı öğretime geçiş; ahlaki ikilemler, sorgulama ve diyalojik öğrenme; tarafsız bir teknik değil, etik bir konumlanma olarak öğretim.
- **Ölçme, Öğretim, ve Program İlişkisi:** Dönüştürücü programlarda öğretim-değerlendirme uyumu; epistemik, ahlaki ve yansıtıcı öğrenmenin değerlendirilmesi; kurumsal hesap verebilirlik ile pedagojik derinlik arasındaki gerilimler.
- **Program ve Öğretmen Özerkliği:** Program yapıcı olarak öğretmenler; öngörülen program ile uygulanan öğretim arasındaki ilişki; mesleki yetkinlik olarak öğretimsel muhakeme.